

Un poet al clipelor de indoială.....

— O. Carp (G. Proca) —

Dacă un moment am putut avea impresia că în sufletele noastre stăpinite de puterea glasului de reînviere, de strigătul de luptă al lui Octavian Goga, nu vor mai putea găsi ecou accentele de desnădăjduire, suferința resemnată, mila care nu ajută la nimic, ale poeziei pesimiste, iată că apariția micului volum de poezii al lui O. Carp ne arată că, alături cu Goga, este o trebuință a sufletului nostru și această poezie. Căci în viața noastră plină de contraste și de neconținute variațiuni sufletești, dacă în momentele de înălțare de suflet, de speranță într'un viitor mai bun, de ridicare de-asupra realității, ne desfătăm inimile cu nădejdea că

Toată țărîna gliei dezrobite
Și munții toți și-adîncurile firii
Vor prăznuî din pacea lor urnite
Infriçoșata clip' a premenirii...

(O. Goga—Clăcașii)

apoi nu mai puțin, în clipele de deprimare, cînd, cu sufletul rănit de izbitorile nemiloase ale vieții, ne simțim slabi în fața durerilor din jurul nostru, cînd chiar nădejdea vremilor ce vor să vie se clatină șovăitoare, atunci găsim că

E mîngiere gîndul că o să bată ora
Cînd moartea o să 'nghețe suflarea tuturor...

(O. Carp—Mîngiere și Intristare)

atunci sufletul nostru vibrează cu al poetului, care spune copleșit de desnădejde:

De ce mă urc, de ce viața îmi pare clipă de nimic,
Ce amăgește omenirea cu care trudnic mă ridic,
Căci până să atingem culmea vre unei mai înalte stînci,
Ne 'nghite marea fără margini, cu ape negre și adînci.

(O. Carp—Mare tenebrarum)

Dar nu numai pentru aceasta găsește volumul lui O. Carp răsunet în sufletele noastre; nu numai pentru că e ceva din sufletul nostru în el; nu numai pentru că recetim versurile-i măestre cu o duioasă pietate și retrăim vremurile „Contemporanului”, — o viață de speranțe și de visuri, de iluzii desfătătoare și de fericită naivitate... E altă ceva care face ca volumul lui O. Carp să rămie veșnic nou, să aibă ecou în toate sufletele. În el găsim cîntată durerea, — și nu durerea individuală, personală, neînsemnata și neinteresanta durere a poezilor senzitivi, cari își plîng soarta lor proprie, arătîndu-și nemulțumirea că nu sînt fericiți... El cîntă durerea lumii și sentimentele adînci, care agită un suflet ce-și pune problema existenței și a raportului dintre viața lui trecătoare și natura aceasta infinită, nepăsătoare, oarbă. Volumul lui O. Carp ne înfățișază strigătele, ori, mai bine, șoaptele înăbușite de durere ale unui suflet deosebit, ale unui suflet rar. El cîntă durerea cea mare a lumii, durerea eternă, — de aceea poezia lui e veșnică. Poate fi O. Carp din altă generație, cu altă mentalitate de cit a celei de azi, poate să se modifice concepția despre viață a cetitorilor, versurile lui O. Carp rămîn de o desăvîrșită actualitate, fiindcă durerea există și fiindcă în poezia lui e intrupat un sentiment adînc și trainic.

O. Carp e un poet pesimist. El e, afară de Eminescu, singurul nostru poet pesimist. Toată poezia care a apărut după Eminescu nu e pesimistă — în sensul acesta, că nu găsim în ea durerea ca o concepție a vieții. Poeții, cari au format așa numitul „curent Eminescian”, n’au înțeles din Eminescu tocmai ceea ce era înalt și mare în el — durerea universală...; ei au văzut la maestru numai acea parte care se potrivea cu dispoziția lor sufletească și au luat de la el numai ceea ce li s’a părut lor că este în opera lui: tînguirea pentru durerea personală... Dar durerea personală nu e pesimism, pentru că pesimismul e o concepție filozofică, iar pesimist nu e omul care are o suferință, un chin personal, ci acel care are o anumită concepție asupra lumii și a vieții. În literatura noastră, numai Eminescu și O. Carp au conceput viața ca o durere și de aceea numai ei sunt poeți pesimiști. Căci numai faptul, că găsim în opera unui scriitor durere, nu ne dă dreptul de a-l caracteriza ca „pesimist”; durere e multă și în Goga — îl dor așa de mult pe el suferințele celor mici!... — dar acesta e un poet optimist, pentru că are o concepție optimistă despre viață.

Și fiindcă am făcut apropierea aceasta între Eminescu și O. Carp, să ne oprim puțin și asupra unei deosebiri dintre ei. Eminescu, cu acea lipsă de consecvență de care nu trebuie să ne mirăm la el, cu firea lui visătoare, cu dragostea lui pentru cele trecute și reacționar cum îl știm, a putut găsi un ideal de viață — măcar în trecut... O. Carp, conștient de nefericirile și de

mizeriile trecutului, nu poate nici să aibă admirație, nici să simtă nostalgie pentru acele vremuri de mari suferințe ale omenirii, pe care le idealizază Eminescu. Desigur, idealul d-lui G. Proca e, ca și al ori-cărui om de gândire, în viitor; din nefericire, poetul O. Carp nu ne înfățișază acest ideal, nici nu ne chiamă la luptă pentru realizarea lui. De aceea atmosfera din opera poetică a lui O. Carp e parcă mai întunecată decît din aceea a lui Eminescu. La Eminescu tot e o lumină, cel puțin în trecut—și apoi mai este și o altă strălucitoare lumină: dragostea—, la O. Carp e pretutindeni întuneric. Și faptul acesta ar trebui să pară și mai curios, cînd știm că O. Carp a fost socialist. Cum s'a putut ca un socialist să nu cînte *dezrobirea*, să nu cheme la luptă pentru distrugerea acelor rele, care pot fi distruse, să nu reverse asupra sufletelor lumina unei lumi de dreptate pentru toți? Foarte natural. D. G. Proca, *teoreticește*, a conceput o lume mai bună; O. Carp, poetul, personalitatea profundă, până la care teoriile nu pătrund cu puterea *de a schimba*, a fost și este un pesimist. Ca și Eminescu, O. Carp a fost un om simțitor, care n'a văzut decît durere, a fost un om îndurerat. În amîndoi a vorbit durerea lor proprie și a altora. Dar ei n'au azistat la *lupta* unor clase sociale pentru dezrobire, ca în Apus; ei n'au avut deci de unde să-și însușască *sentimentul* revoluționar. D. G. Proca a putut concepe în teorie o altă lume, mai bună; n'a putut-o însă simți O. Carp: realitatea e mai tare decît toate teoriile. Și de aceea poate să serie d. Dr. G. Proca studii științifice, prin care să arate relele de care sufăr țăraniile noștri și să lupte pentru îndreptarea stării lor,—poetul O. Carp nu va putea spune țărănimii decît:

Îți știu nefericirea, durerile-ți știu toate
Dar pentru tine, mamă, copilul tău ce poate?

(Mater Dolorosa)

O. Carp rămîne un poet al durerii. Pesimismul său însă are un caracter altruist. El e cel mai altruist dintre pesimiști, pentru că din versurile lui respiră, mai mult decît din ale ori-cărui altul, acea mare virtute, virtutea cardinală a pesimismului: —mila.

Sentimentului acestuia adînc datorește O. Carp acea înțelegere mare a durerilor omenești și acea putere deosebită de a ni le sugera, pe care o găsim în versurile lui. Cit de bine a înțeles el toată durerea celui mai umilit și mai înjosit dintre umiliții neamului acestuia, durerea țăranelor noastre, ne-o arată acea puternică, neperitoare «Doină», în care poetul vede că

...neamul nostru 'ntreg își plînge
Durerile de care moare!...

Și e caracteristic numărul mare de bucăți din volumul lui, în care poetul ne dă cite o întîmplare nenorocită din viață, cite

o durere—străină. In sufletul poetului găsește un puternic ecou durerea părintelui Nechifor și a soției sale, bătrini al căror singur copil—«comoara, viața lor întreagă»—moare de ger și de viscol pe-un drum de iarnă și al cărui trup îl aduce nefericitul părinte în odaia pustie de-acum înainte și plină de întristare.... Și cât de adinc îndurerată e exclamarea poetului mișcat de suferința bătrînilor :

Cu ce-au cirtit, Stăpîne, sărmanii împotriva-ți?...

(Iarnă grea)

Poetul plînge împreună cu crăiasa nemișcată, care-și jeliște „într'un codru de cărbune“, pe cei doi copilași morți, cari

Astăzi șed și dorm cumiți
Intr'o boltă 'ntunecată
Și departe de părinți.

(Din povești)

Sufletul lui se 'ndurerează pentru moartea Magdalenei — „mingierea și copila lui Ciulei“ —, care și-a zdrobit trupul noaptea, în ocna părăsită, pe urma unei iubiri vinovate... Și tot astfel sufletul lui se cutremură la vederea omului mort înțins pe malul apei pentru că — „sunt atîtea suferințe pe pămînt“... și cine știe

Ce dureri îl împinsese la acest din urmă pas?...

(Cine știe?..)

Mila poetului pentru cei ce sufăr îl face să înțeleagă toată mărișia simplității unui bătrîn, care sapă el însuși mormînt pentru fiul său mort, pe cînd peste cîmîturul sărac „un dangăt trist de clopot...“

...Împrăștiat a lene

Plutește și se duce departe 'ntunecat...

In ce lumină simpatică ni-l arată poetul pe acest bătrîn, care, în timp ce fiul său zace rece, dus pentru totdeauna

Nu-l plînge, ci îi sapă cu grije un mormînt,
Și numai cîte-o dată cad pleoapele-i închise
Și-i curg pe față lacrimi ce se usucă 'n vînt...

(Aeternitas)

Și tot astfel, ori unde e o nenorocire, ori unde e o durere poetul îi înțelege taina și mărișia, își simte inima îndurerată și

își revarsă tremurarea sufletească în accente, care ne mișcă și ne înduioșază sufletele.

Dar mila lui O. Carp nu se oprește aici: el nu se înduioșază numai pentru nenorocirile accidentale ale vieții—un tată care și-a pierdut copilul, un om care și-a pus capăt zilelor, o fată care s'a sinucis... El simte o mare milă pentru ființa omenească în genere, pentru ființa aceasta slabă, mică, neînsemnată în fața legilor nestrămutate ale naturii. Tristețea soartei omenești pe pământ e redată cu o adincă înțelegere în poeziile lui. Disproporția între mărimea valorii unei vieți pentru cel ce o trăiește și între micimea acestei valori pentru univers, e una din problemele care chinuesc pe O. Carp. În acea dureroasă bucată, care a dat titlul volumului, în «Rîndunel», poetul a știut să simbolizeze durerea omenească a celor singuri, rămași de parte, a știut să ne zugrăvească *singurătatea* durerii unuia, față cu nepăsarea restului!. Micimea omului față de marea și nepăsătoarea natură, această mamă inconștientă și crudă, se găsește de mai multe ori exprimată în O. Carp. Iată în «Linște» doi nenorociți «scăpați din fundul ocnei», cari călăresc «sus pe plaiul de pe munte»... În sufletele lor e o grozavă tragedie—și ce frumoasă e natura în splendoarea ei!..

Norii fumurii atîrnă în lungi plete peste stînci,
Și se 'ntind mereu în faptul unei liniște adinci,
Iar din nouri până 'n vale neclintită stă o oaste
De brazi vechi, bronzăți și sombri, revărsată peste coaste..

(Să se observe admirabila pictură a muntelui!). Cei doi ocași însă se prăbușesc în prăpastie—ca și Rîndunel în valurile uriașe ale mării—și, după cum marea rămîne aceeași în măreția ei nepăsătoare, așa și aice natura rămîne în aceeași «linște», măreață și fără milă :

Falnică și neclintită stă și-acum întreaga oaste
De brazi vechi, bronzăți și sombri, revărsată peste coaste...

Încee poetul cu aceleași versuri, cu care începuse bucată. Și tot așa, în alte poezii, a rămas natura splendidă și tinăra, pe cînd mii de suferințe au trecut, înghițite de prăpastia vremii :

În șir înalt stau munții, străvechii și măreții,
Tot cum stăteau de falnici și 'n vremea tineretii,
Ei, cei dintîi pe lume și marturii vieții.

(Bucogii)

Sentimentul acesta al eternității naturii nepăsătoare și a micimii noastre, sentimentul acesta care ne întristează în fața naturii grandioase, a sublimului,—e admirabil redat în aceste

versuri, pe care i le-a sugerat marea și care exprimă cu o neîntrecută concizie o întreagă gamă de simțiri:

Zori de ziuă 's peste mare,
Peste valuri călătoare.
Ce lumină, ce 'ntristare!

(De la mare, I)

În adevăr, ce 'ntristare e în aceste «valuri călătoare», căci ele:

...au să rămie vii și-atuncea
Cînd tu de mult vei fi murit!...

(De la mare, II)

Nestatornicia lucrurilor omenești, neînsemnata lor durată față de eternitate a impresionat adînc pe poet; de aceea pentru el tot ce «era» sau «a fost» odată devine un obiect de tristețe, tocmai pentru aceea că a fost—și acum nu mai este. Iată cum redă el această stare sufletească, pe care și-o transpune în suflet cu o rară, putere de sugestie:

Povestea lui destul de tristă
Începe trist: era odată,
Era un împărat puternic
Și-o 'mpărăție minunată....

(Povestea lui)

Poți să nu simți adîncă tristețe pentru acest «era odată»? «Un împărat puternic» și «o împărăție minunată» de sigur nu sint, în sine, ceva trist,—din potrivă... Dar «povestea» începe trist, pentru că *era odată*... cu atît mai trist, cu cit erau mai minunate lucrurile dispărute... Și ce melancolie ne trezește în suflet acest «era» sau «a fost», care revine de mai multe ori în versurile lui O. Carp!...

A fost cîndva, a fost un prinț
Și-a smuls iubirea unei fete...

în «Ofelia» și încă în dureroasa «Poveste veche» tradusă din Heine (și e interesant ce *alege* traducătorul), una din cele mai frumoase traduceri în literatura rominească, pentru că este o reproducere cu acelaș grad de intențitate a sentimentului din original. De altfel, o spunem în parantez, și celelalte traduceri ale lui O. Carp ne par dintre cele mai bune,—pentru că, într'o poezie, ne e indiferent dacă poetul se ține de vorbele și expresi-

unile din original, ori nu; totul e evocarea aceluiași sentimente... Transcriem aici întreaga poezie tradusă din Heiné:

Era odat' un împărat
Sătul și gîrbovit de traiu,
Și cînd să moară s'a 'nsurat
Cu fata mîndr' a unui craiu.'

Dar rochiile de mătase
I le ducea de dinapoi
Iubitul ei copil de casă,
Un făt-frumos cu ochi vioi.

Știi cîntecul pîn' la sfîrșit?
E vechiu și plin de întristare:
Pe amîndoi i-a omorît
Iubirea lor atît de mare!

Una din durerile cele mai mari ale poetului este pierderea credinței. Dacă omul, în fața naturii mărețe și eterne, și-a găsit un sprijin și o eternitate—viața viitoare—in dumnezeire, pe care el a ridicat-o mai presus de natură, O. Carp a pierdut, odată cu credința, și această mîngiere, acest sprijin al sufletului omnesc. Ca la nici un poet altul de al nostru, la dinsul pierderea aceasta a credinței e o zdruncinare sufletească. Și lucrul e ușor de înțeles, căci pe cînd ceilalți, pierzînd credința, rămîneau în fața micilor lor dureri individuale,—el a rămas fără sprijin în fața infinitului, în fața uriașei fără milă, în fața acelei naturi pentru care el e o jucărie neînsemnată, o clipă de nimic...

Ce șubredă și ce naivă era credința ce mi-o sfărîm
De stîncile de adevăruri din marea nopții făr' de țărîm....

(Mare tenebrarum)

exclamă poetul în una din cele mai frumoase și mai dureroase poezii ale sale, cu sufletul coprîns de mîhnire pentru pierderea credinței de altă dată... Căci astăzi poetul, a cărui copilărie i-a încălzit-o credința, ne spune trist:

Biserica-i pustie de Dumnezeu, știu bine;—
În umbra ei de veacuri spășitele suspine
Își plîng mîhniri și chinuri și dorurile vii
În fața 'ntunecatei și recei veșnicii...

(În vechea catedrală)

Astăzi cind

Ca în alte seri de denii
Sună clopotele 'n cor,
Și în valuri largi plutește
Spre 'nălțimi cîntarea lor

pentru dinsul sunetele clopotelor

Nu mai sînt acuma glasuri
Cu îndemnuri și chemări,
Cî se pierd făr' de răsunset
Ca 'n adîncul unei mări...

(Ca în alte seri)

Și tot astfel, în alte multe poezii ale lui, mai ales în duioasa „*La rugăciune*” și în întunecata și dureroasă „*Nox*” (și titlul de *noapte* e caracteristic pentru starea sufletească a poetului), găsim părerea de rău, durerea poetului pentru pierderea credinței.

După cum e firesc, una din preocupările mari ale acestui poet al durerii e situația acelei clase sociale, care e, oarecum, întruparea durerii și a suferinții,—situația țărănimii. Și e cu totul caracteristic felul cum privește intelectualul din România această chestiune, față cu felul cum o privește poetul cel mai tînăr și mai talentat, un alt intelectual și acesta, al Ardealului.

Și la Octavian Goga găsim îndurerare, suferință adîncă față de starea rea a prezentului, care trebuie să umple de grijă și de durere pe orice om de inimă, dar care de sigur își află un răsunset încă și mai puternic în sufletul unui poet, pe care-l preocupă și problemele vieții. Și dacă poetul trăit în atmosfera înăbușitoare de la noi, unde poporul degenerază și se stînge (și O. Carp—d. Dr. G. Proca cunoaște adînc mizeriile vieții acestuia, după cum ne dovedesc studiile sale științifice) sub ochii cîrmuitorilor egoiști și inconstienți,—dacă poetul din România se frămîntă, plînge durerile acestui popor—„*durerile de care moare*”—și nevăzînd nicăeri vre-o îndrumare spre îndreptarea răului, strigă îndurerat:

Dar pentru tine, mamă, copilul tău ce poate?...

dacă, în fața suferințelor celor mulți, O. Carp

... nu are de cit un glas de jale
 Un strigăt de 'ndurare, zădarnice suspine
 Cu care să se roage...

(Mater dolorosa)

apoi și Goga știe că

De mult plîng umiliții 'n umbră
 Cu umeri girbovi de povoață...

(Rugăciune)

și poetul Ardealului își simte sufletul zdrobit în fața durerilor
 fără nume ale celor «osîndiți să plîngă și să tacă»:

Eu le vedeam înșiruirea lungă
 De mucenici nerăsplătiți ai pînii,
 Cei logodiți de veacuri cu durerea,
 Și două lacrimi mi-au curmat vederea,
 Căzînd încet în bulgării țarîinii...

(Clăcașii)

Dar, pe cînd O. Carp nu vede nicăeri mîntuirea și cade
 pradă desnădejdiei adînci:

Copilul tău te vede, *copil făr' de putere,*
 Și 'ngenunchind năinte-ți, o mamă eroină,
 El minele-ți sărută și inima-i e plină
 De milă și durere, de chin și *desperare...*

(Mater dolorosa)

din potrivă, O. Goga, poetul unui popor de luptători, privind

Un făt balan ce adumbrat de spice
 A adormit pe-un așternut de glugă,

vede în el

Solul sfînt... înfricoșatul crainic
Isbăvitor durerilor străbune...

Astfel sufletul lui Goga, «e plin de milă și durere, de chin», ca și al lui O. Carp,—dar nu și de «desperare», pentru că el vede că pruncul cel balan, fiul țăranului robit de astăzi

Va fi județul ceasului de mine
 Ce 'ntr'un zorit aprins de dimineață,
 Cu mina lui vitează, îndrăzneată,
 Zdrobi-va cartea legilor bătrîne...

va fi acela care

... va trezi din somnul lui pământul
Și rumeni-va zările albastre.

(Clăcașii)

Deosebire enormă de la un poet la altul, dar explicabilă dacă—pe lângă deosebirea firească de la un suflet la altul—ne gândim la împrejurările diferite, în care a trăit și s'a dezvoltat fie care.

Pentru situația «celor aleși» față cu mulțimea, în România și în Ardeal, nimic nu poate fi mai caracteristic de cit aceste două atitudini...

* * *

Chinuit de suferințele, pe care soarta le presoară la fiecare pas în calea oamenilor, de zbuciumările sufletului care nu vede nicăeri o rază de speranță mintuitoare, frământat de cele mai dureroase îndoieli și lipsit de alinările întăritoare ale credinței, unde să-și caute poetul o mângiere sufletului său îndurerat?

Mai întâiu el știe bine că

În fața veșniciei și 'n liniștea-i deplină
Durerea omenească se uită, ori s'alioă...

(În vechea catedrală)

A te înălța cu gândul cit mai sus și a înțelege că viața unui om, cu toate suferințele și bucuriile ei, e o clipă trecătoare din veșnicie, — e de sigur o slabă mângiere pentru un suflet chinuit, dar e o mângiere. Știința și cugetarea, care au alungat din sufletul omului credința, au trebuit să-i deie în schimb acest gând alinător. Prin urmare, tocmai cea ce e o pricină de îndurerare, sentimentul micimei vieții omenești față de imensitatea naturii, trebuie să ne deie și consolarea de care avem nevoie într'o ast-fel de situație. Căci dacă sintem așa de mici și neînsemnați față cu eternitatea, pentru ce n'am avea tăria să recunoaștem că nu trebuie să reducem totul la noi, să facem ca toate să se învîrtească în jurul neînsemnatei existențe omenești? Și iată că poetul, privind marea care «scinteiază sub albastrul cel de sus», se gîndește, cu un sențiment de resemnare că

Peste ani va fi aceiași
Ca și țărîmul unde sînt,
Numai noi vom fi uitare,
Înluneric și pămînt.

(De la mare, IV)

Afară de aceasta, poetul mai cunoaște și un alt mijloc de alinare a suferințelor : e această *uitare*, pe care o vedem revenind mereu în versurile lui : «Durerca omenească se uită ori s'alină»... „Numai noi vom fi uitare“.., pe care le-am citat mai sus. E un minunat dar cu care natura a inzestrat pe om, — această uitare!., Cine știe ce-ar fi viața noastră fără această binecuvîntată ușurătoare a durerilor!.. Și poetul nostru îi simte adînc puterea binefăcătoare, căci și în alte locuri își găsește în ea refugiul :

Să-mi rătăcesc privirea alături cu luna
Să mă pătrund de pacea atitor blinde stele,
Și 'n apele uitării să piară pân' la una
Durerile vieții și-a gândurilor grele...

(Noapte)

dorește poetul într-o noapte liniștită și senină. În aceste versuri găsim chiar împreunate aceste două alinătoare ale durerilor : conștiința micimii vieții omenești în univers și uitarea. Căci prin «pacea atitor blinde stele», de care dorește poetul să se pătrundă, tocmai se vedește imensitatea și eternitatea firii într-o noapte senină. Aice poetul parcă și-ar zice : ce să fac pentru ca să piară «durerile vieții și-a gândurilor grele»? Nu pot face de cît să înțeleg rolul neînsemnat pe care-l am în această lume și să caut să-mi înec durerile «în apele uitării»... Caracteristică în această privință e ultima bucată „*Pe drumurile vremii*“, care parcă e o încheiere firească a volumului întreg, și pe care o reproducem aici.

Pe drumurile vremii, cu veacuri înapoi,
Nu înfilnești ruine, nici umbre de eroi.
Acolo unde fură cetăți și 'mpărății
Vezi singură uitarea, cu apele-i pustii.

Ca'n fața unei lucii și tainice oglinzi,
Tot timpul dintr'o dată cu ochii il coprinzi:
Avînturi, zbucium, chinuri,—puternici și mișei,
Uitarea 'neacă totul cu valurile ei.

Ascultă-i lung tăcerea și 'ntoarnă-te 'mpăcat,
Cu sufletul în zale de liniște 'mbrăcat,
Și ca să poți tot greul vieții înfrunta,
Pe drumurile vremii privește 'n urma ta.

Aceasta-i morala lui O. Carp, al cărui pesimism nu duce nici la cinism, nici la indiferentism moral, ci la un adevărat stoicism :

In mijlocul lumii noastre să rămii senin și drept,
 Și sub trăsnet de durere sau în zile de amar,
 Să nu-ți pleci ca alții fruntea, ci să stai ca un stejar

(Stejarii)

* * *

Am atins aici numai ideile și sentimentele ce frământă pe O. Carp, n'am vorbit de forma poeziilor sale, nici de puternicul său talent descriptiv.

Cum e și firesc, fondului adinc, concentrat al poeziilor lui O. Carp îi corespunde o formă strînsă, sobră, turnată parcă în bronz.

De la cuib la cuib despică
 Ceța toamnei reci și ude,
 Însă nici o rîndunică
 Nu se vede, nu s'aude.

Ca de spaima unei grindeni
 Sboară și se 'ntoarce iarăși,
 Ca să 'ntrebe pretutîndeni
 De soție și tovarăși.

(Rîndunel)

Iată ce simplu, ce mișcător, ce viu ne dă poetul, în aceste cîteva versuri, sborul repede al paserei speriate de lipsa celorlalte tovarășe.... «Despică ceța toamnei reci și ude»—se poate mai dureros și mai potrivit codru pentru starea sufletească a celui rămas singur? Și cine, citind versurile :

Ca de spaima unei grindeni
 Sboară și se 'ntoarce iarăși

nu vede sborul grăbit al rîndunelei?...

S'a văzut mai sus, în prima strofă a poeziei «*Liniște*», minunata descriere a muntelui. Din alte bucăți, pe care le-am mai transcris, cititorii au putut vedea cît de frumos descrie O. Carp diferite aspecte ale naturii. Dar cîte admirabile bucăți din poeziile lui ni se prezintă în minte, cînd ne gîndim la această față a talentului lui O. Carp!.... Cu ce plasticitate ne redă poetul, în cite-va versuri numai, un peizaj de țară în poezia «*Aeternitas*» :

Lumina 'nflăcărătă a soarelui albește
 Tot cimpul ce se 'ntinde ca apa unui lac,
 Dar în tăcerea zilei de vară se pornește
 Un dangăt trist de clopot....

Pare că vezi cimpul întins ca apa unui lac, incins de ra-

zele înflăcărare ale soarelui de vară și simți tăcerea măreață a firii, adormită, parcă, sub dogoreala aceasta îngreuitoare.... și de-odată, sunetul acela de clopot care

....imprăștiat a lene
Plutește și se duce departe întunecat....

și care vestește sfârșitul unei vieți!...

Și tot astfel, cu ce putere redă poetul tăcerea și somnul naturii în poezia „*Noapte*” :

Vre-un freamăt de viață, vre-un murmur de pîrae,
Nimica nu s'aude, nimica nu tresare...
Plutește numai luna tăcută și bălae,
Și mersul ei în noapte e singura mișcare...

ori aspectul apei umbrite de codru și impresia ce o face acel aspect asupra unui meditativ, în poezia „*Cine știe?*” :

Umbra codrului pe apă face apa gînditoare
Oglîndind în adîncime un senin înalt și sfînt....

ori tainicul, sombrul și misteriosul interior al bisericii Sft. Ștefan din Viena în poezia „*În vechea catedrală*” :

Din ziduri de 'ntunerice străvechile vitralii
Fac un amurg de sară năuntru catedralii,
Și 'n sombra-i adîncime e liniște de noapte,—
Pe lespezi trec doar umbre, prin aer numai șoapte...

ori încă imaginea unui lac sub poalele munților în poezia „*Lacul*”, din care nu ne putem opri de a reproduce măcar o strofă, cea dintâi :

În umbra celui munte un vâl de 'ntunecime
S'abate peste apa, brăzdată 'n larg de unde,
Și lacu 'n umbră pare a crește 'n adîncime,
Întunecat de gînduri și de 'ntristări profunde.

Ce minunat e versul :

„Și lacu 'n umbră pare a crește 'n adîncime“!...

Și ne oprim, pentru că altfel am fi inclinați să cităm tot volumul—iar noi am dori ca cetitorii să caute toate aceste și multe alte frumuseți de-a dreptul în volumul lui O. Carp—și pentru că, cu cit ne afundăm mai mult în frumusețile coprinse-

În el, cu atât crește întristarea, pe care ne-o pricinuește gândul, că un astfel de talent e jertfit desnădejzii și descurajării chinuitoare....

Dar nu stă în puterea noastră și nu stă nici în a poetului ca el să fie altfel de cum este,—și, dacă Goga e poetul clipelor noastre de înălțare sufletească și de speranță, apoi O. Carp, după Eminescu și Vlăhuți, e poetul nostru din clipele de slăbăciune sufletească, de îndoială, de suferință....

Și sintem adinc recunoscători acestui poet, care are o atitudine stoică întăritoare față cu durerea, și care, în astfel de momente, ne chiamă, cu atita putere, luarea aminte asupra durerilor altora, ne trezește mila și ne face să ne odihnim sufletele la umbra acelei virtuți,—resemnarea, care e atât de dulce și atât de bine-venită în unele clipe ale vieții....

M. Carp

